

การสร้างสรรค์พัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0*

CREATION OF DEVELOPING EARLY CHILDHOOD IN THE AGE OF THAILAND 4.0

รักตวรรณ ศิริภาพร,

Raktawan Sirithaporn

สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Early childhood education program Jombung Rajabhat University

E-mail : raktawanbee@hotmail.com

บทคัดย่อ

ไทยแลนด์ 4.0 เป็นแผนการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่รัฐใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน เพื่อนำพาประเทศไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) การขับเคลื่อนครั้งนี้จะต้องปฏิรูปหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะด้านการศึกษา เพราะจะช่วยให้โมเดลไทยแลนด์ 4.0 ไปถึงจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการศึกษาที่ดีมีคุณภาพจะเป็นรากฐานสำคัญ ในการพัฒนาในทุกด้าน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทางการศึกษาเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กปฐมวัยจึงถือได้ว่า เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 สถานศึกษาและครูสอน จำเป็นจะต้องพัฒนาเด็กให้สามารถสร้างผลงานหรือนวัตกรรมได้ ซึ่งการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่สำคัญในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมได้จะต้องพัฒนาตั้งแต่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดผลผลิตภาพ ทั้งนี้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะดังกล่าว ควรพัฒนาให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือกระทำ ได้ปฏิบัติจริง และนำความรู้ไปสู่การสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานหรือผลงานได้ โดยแนวทางการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 สถานศึกษาและครูสอนสามารถทำได้หลากหลายวิธีการด้วยกัน เช่น การใช้ Coding, การใช้ Board Game, การพัฒนาทักษะ EF, Stem Education, Steam Education, การสอนโดยใช้ Project Approach, การใช้สื่อดิจิทัล, การใช้คำถาม, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

คำสำคัญ : การพัฒนาเด็กปฐมวัย, ไทยแลนด์ 4.0

* Received 21 May 2022; Revised 7 August 2022; Accepted 8 August 2022

Abstract

Thailand 4.0 is the plan of economic structural reform. The government uses this plan as a guideline to lead the country towards "security, prosperity and sustainability" according to the 20-year national strategy (2017-2036). This movement will require many reforms, especially in education because it will help the model of Thailand 4.0 to reach its destination efficiently. On account of quality education is be found in all areas of development. Therefore, educational preparation that starts from early childhood is important to lead the nation towards the set goals. For the development of early childhood in Thailand 4.0 era, educational institutions and teachers need to develop children to be able to create works or innovations. Developing children to have important attributes in order to create works or innovations must be developed from analytical thinking, creative thinking, and productive thinking. In the development of early childhood children to have such characteristics should be developed to build their own body of knowledge by doing. The children actually practiced and they can bring knowledge to create work. For the creative approaches to develop early childhood in Thailand 4.0 era, schools and teachers can use a variety of methods including coding, using board games, EF skills development, stem education, steam education, project approach, digital media, question, active learning and problem-based learning, etc.

Keywords : Developing Early Childhood, Thailand 4.0

บทนำ

Thailand 4.0 เป็นยุคของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ผ่านระบบดิจิทัล ดังนั้นการจะพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายตามโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ได้นั้น จำเป็นจะต้องขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิด ความสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเพื่อไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สำหรับโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลให้คนไทยทุกวัยต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย โดยสถานศึกษาและผู้สอนจะต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะชีวิต ที่จำเป็นทั้งทักษะทางด้านปัญญา และทักษะทางด้านพฤติกรรม เนื่องจากทักษะดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตที่ดี และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กปฐมวัย รวมทั้งทักษะดังกล่าวจะช่วยให้เด็กสามารถพึ่งพาตนเองได้คิดวางแผน และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ นอกจากนี้เมื่อเข้าสู่ยุค Industry 4.0 ประเทศไทยและองค์กรต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนเพิ่มทักษะของบุคลากรในการใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเปลี่ยนทักษะแรงงานจาก Labor เป็น Intelligence Worker และจะต้องพยายามส่งเสริมทักษะการคิดให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมที่แปลกใหม่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ ทั้งนี้การจะพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน โดยจะต้องวางรากฐานของการจัดการศึกษาที่ดีเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กปฐมวัย โดยฝึกฝนให้เด็กรู้จักการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดผลิตรายงาน เป็นต้น

การพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

ความเป็นมาของไทยแลนด์ 4.0

ไทยแลนด์ 4.0 หรือยุคไทยแลนด์เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยมีการกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้จัดระบบปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559, น. 1) นอกจากนี้ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะ “เปลี่ยนผ่าน” วิฤตทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายต่อหลายครั้ง ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหากประเทศไทยไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนไม่ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนประเทศผ่านการปฏิรูปและการปรับเปลี่ยนอย่าง

จริงจัง ประเทศไทยอาจจะประสบกับสภาวะ เสื่อมถอยจากประเทศในโลกที่สองในปัจจุบันเป็นประเทศในโลกที่สามในอนาคตก็เป็นได้ แต่หากดำเนินการปฏิรูปสำเร็จจะทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปสู่ “ประเทศในโลกที่หนึ่ง” อันเป็นดังพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ว่า “เราจำต้องก้าวไปข้างหน้าเสมอ เราต้องไม่ถอยหลังเป็นอันขาด แม้ว่าหยุดอยู่กับที่ก็ได้ เพราะการหยุดก็เสมอด้วยการถอยหลัง” (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2560, น. 6) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในสังคมไทยปัจจุบัน รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือนโยบายที่ชัดเจนในการนำไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการบริหารงานเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนให้ประเทศชาติ มีความเจริญก้าวหน้า นั่นก็คือการกำหนดเป้าหมายโมเดลไทยแลนด์ 4.0

ลักษณะการจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสามารถก้าวไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะประสบความสำเร็จและดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพได้หรือไม่นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นจะต้องพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งจำเป็นจะต้องเริ่มพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่วัยเด็กหรือในระดับชั้นปฐมวัย เพราะเด็กคือผู้ใหญ่หรือทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต วันข้างหน้า สำหรับลักษณะหรือภาพรวมในการจัดการศึกษา ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นไว้อย่างหลากหลายน่าสนใจดังต่อไปนี้

จันทร์หา เทพอวยพร (2560, น. 3-4) กล่าวว่า การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากครูผู้สอนเป็นพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) การเรียนแบบบูรณาการสหวิทยาการ เชื่อมโยงความรู้อยู่กับจินตนาการเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปธรรม ให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี ซึ่งการจัดการศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียนและท้าทายสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียน ปัจจุบันการศึกษาอยู่ในยุค 4.0 โดยผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อดิจิทัล โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการสืบค้นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันมีจำนวนมาก ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการค้นหาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ดิเรก พรสีมา (2559) กล่าวว่า สถาบันการศึกษา และครูผู้สอนควรต้องจัดการศึกษา/จัดการเรียนรู้ไปในทิศทางเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ เมื่อใด

ที่ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ และคิดว่าสิ่งใด ยิ่งยากสิ่งนั้นยิ่งท้าทายนั้นแสดงว่าการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติประสบความสำเร็จแล้ว

พชรวรรณ โพธิ์น้อย (2564, น. 95) สรุปไว้ว่า ลักษณะและวิธีการจัดการเรียนการสอน 4.0 นั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative Learning) ที่จะนำไปสู่การผลิตนวัตกรรม (Innovation) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียน โดยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) โดยลักษณะของการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1. ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม
2. การมีความรู้จริงในสิ่งที่เรียน
3. สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มาก
4. เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2560) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 นอกจากจะให้ความรู้ด้านวิชาการแล้ว ยังจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม รักเรียน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยสาระสำคัญของการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 สรุปได้ดังนี้

1. เน้นการพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ โดยไม่ได้เป็นการเพิ่มรายวิชาการคิดวิเคราะห์ขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการปลูกฝังให้เด็กสามารถคิดวิเคราะห์จากวิชาหลักที่เรียนในชั้นเรียนได้ เพื่อให้เด็กเข้าใจในวิชาเรียนอย่างลึกซึ้ง

2. เน้นการพัฒนาทักษะในด้านภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษเป็นหัวใจสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศ ฉะนั้นจึงได้มีการพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษผ่านกระบวนการ Boot Camp รวมไปถึงการจัดทำแอปพลิเคชันด้านภาษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาที่ดีขึ้น

3. เน้นการพัฒนาทักษะวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งสองวิชานี้เป็นวิชาที่จะนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ โดยเน้นการพัฒนาให้เด็กสามารถเรียนรู้และประสานวิชาคำนวณและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมออกมาเป็นของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งต่างชาติอีกต่อไป

4. ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนใหม่ ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีการที่จะปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ และอาจจะมีการเพิ่มวิชาเรียนใหม่ ๆ ขึ้นมาด้วย หรือนำวิชาเก่า ๆ มาสอนใหม่ด้วยเช่นกัน

5. ปรับปรุงตารางเรียนให้มีมาตรฐาน 5 ดาว จะมีการสร้างตารางเรียนขึ้นมาเพื่อให้สะดวกในการเรียนมากยิ่งขึ้น และจะมีการเพิ่มแบบฝึกหัดและมีลิงค์เชื่อมโยงแบบออนไลน์เพื่อให้นักเรียนสะดวก ในการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม

6. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การที่กระทรวงศึกษาธิการนั้นพยายามที่จะยกระดับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการให้เด็กนั้นไปเรียนโรงเรียนที่มีความพร้อมมากกว่า และจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ แต่ยังไม่สำเร็จเพราะมีบางฝ่ายที่ยังไม่เห็นด้วยนั่นเอง แต่ทางกระทรวงศึกษาธิการก็พยายาม ที่จะชี้แจงให้เห็นว่ามันดีต่อตัวของเด็ก ๆ เอง และได้พัฒนาทั้งทางด้านกายภาพและวิชาการ

วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ควรมีการบูรณาการทักษะต่าง ๆ ของคนที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ (R) Reading (อ่านออก), (W) Writing (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 8Cs ได้แก่ 1) Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) 3) Cross Cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) 4) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5) Communications, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing & ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) 7) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และ 8) Change (ทักษะการเปลี่ยนแปลง) 2Ls ได้แก่ Learning Skills (ทักษะการเรียนรู้) และ Leadership (ภาวะผู้นำ)

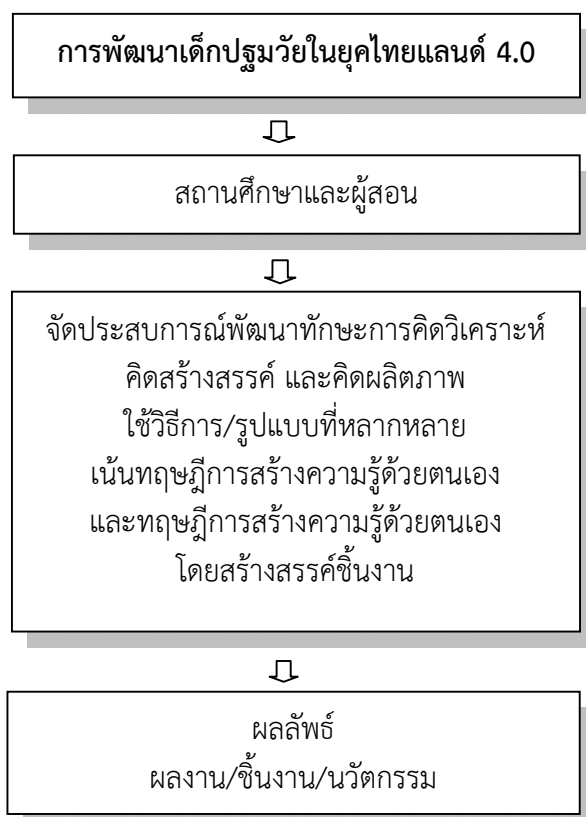
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2559, น. 10-11) กล่าวว่า การศึกษาในยุค Thailand 4.0 ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้กับคนหรือผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ นั้นหมายความว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม นอกจากความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตไปด้วย โดยเฉพาะในส่วนของ ผู้เรียนต้องสอนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” ได้แก่ ทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การเรียน/การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และ ปัญญาประดิษฐ์ การคิดคำนวณ การสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ที่จะนำไปสู่การผลิตนวัตกรรม โดยจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการจัดการศึกษาจะเน้นวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การจัดการเรียนรู้โดยใช้ STEM การจัดการเรียนรู้เน้นพัฒนา

ทักษะต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมใหม่ตอบสนองความต้องการของสังคม เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตอย่างสร้างสรรค์ และปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก

การพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สนองตอบตามเป้าหมายโมเดลไทยแลนด์ 4.0 สถานศึกษาและครูสอนจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดของเด็ก โดยเน้นให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดผลิตภาพ เริ่มจากการพัฒนาทักษะที่จำเป็นที่จะนำไปช่วยส่งเสริมทักษะการคิด ได้แก่ การสังเกต การจับประเด็น การแยกแยะ การจัดหมวดหมู่ การสรุป การประยุกต์ใช้ การคิดเชื่อมโยง การคิดต่อเนื่อง การตั้งคำถาม การแก้ปัญหา การพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะ และทักษะดังกล่าวจะต้องจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตน โดยสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการเรียนรู้ในลักษณะลงมือกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active) ได้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ โดยสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้น ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานหรือผลงานหรือนวัตกรรม สำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสังเคราะห์ เป็นแผนผังที่เข้าใจง่ายได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

แนวทางการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

สำหรับแนวทางการสร้างสรรค์พัฒนาการเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบและหลายวิธีการด้วยกัน โดยครูผู้สอนสามารถนำแนวทางต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ไปประยุกต์ใช้

1. การใช้โค้ดดิ้ง (Coding) เป็นการนำหลักการหรือแนวทางการใช้ Coding มาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะการคิด เนื่องจาก Coding เป็นการป้อนคำสั่งด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ทีละขั้นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของโปรแกรมตามที่ต้องการ ซึ่งการสอนการเขียนโค้ดมีข้อดีคือ เป็นทักษะที่ช่วยให้เด็กเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลในทุก ๆ เรื่อง และสามารถพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ต่อยอดได้แบบสร้างสรรค์ สำหรับการสอน Coding ในเด็กปฐมวัยจะช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดต่าง ๆ เช่น การคิดเชิงระบบ การคิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ โดยการใช้ Coding นำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย อาจไม่เน้นการใช้คอมพิวเตอร์เป็นหลัก

แต่สามารถจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเกมที่หลากหลาย เช่น เกมล่าสมบัติ เกมพิชิตเขาวงกต เกมฝึกลำดับเรื่องราว เกมปริศนาลับสมอง เกมสร้างบล็อก เกมต่อเลโก้ เป็นต้น

2. การใช้บอร์ดเกม (Board Game) เป็นการสอนเกมที่เกี่ยวข้องกับตัวนับหรือชิ้นส่วนที่เคลื่อนย้าย หรือวางไว้บนพื้นผิว ที่ทำเครื่องหมายไว้ล่วงหน้า บอร์ดเกม หรือภาษาไทยเรียกว่า “เกมกระดาน” เป็นเกมประเภทหนึ่ง มีลักษณะการเล่นบนโต๊ะ หรือบนพื้นที่เรียบและกว้าง ตามชุดของกฎกติกาของเกม สำหรับการนำบอร์ดเกมมาพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างบอร์ดเกมที่สามารถนำมาส่งเสริมทักษะการคิดเด็กปฐมวัย เช่น เกม Lost Puppies

3. การพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการทางความคิด (Mental Process) ในสมองส่วนหน้า ที่เกี่ยวข้องกับด้านการคิด ความรู้สึก และการกระทำ การพัฒนาทักษะ EF หรือการทำงานของสมองด้านการจัดการ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดเป็น วิเคราะห์เป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็น และบรรลุความสำเร็จในทุกด้านได้ ทั้งนี้ที่ผ่านมามีงานวิจัยบ่งชี้ให้เห็นว่าหากเริ่มมีการพัฒนาทักษะ EF ด้านต่าง ๆ ให้เด็กในช่วงวัย 3 - 6 ขวบ จะเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุด เพราะเป็นช่วงที่สมอง ส่วนหน้าพัฒนามากที่สุด ดังนั้นหากครูหรือผู้สอนมีการพัฒนาทักษะ EF ด้านการริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) ให้กับเด็ก จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการคิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างการส่งเสริมพัฒนาทักษะ EF เช่น การให้เด็กเล่นดนตรี การให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นต้น

4. การใช้สะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการสอนที่บูรณาการกลุ่มสาระและทักษะกระบวนการของทั้ง 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งครูปฐมวัยจะต้องจัดกิจกรรมแบบบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทั้ง 4 วิชาเข้ากับสาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับการนำ STEM มาช่วยส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ เช่น การให้เด็กพับเครื่องบินจากกระดาษ ซึ่งจะช่วยฝึกความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหาให้กับเด็ก เป็นต้น

5. การใช้สเต็มศึกษา (STEAM Education) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยการบูรณาการสาระทั้งหมด 5 สาระ คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะและคณิตศาสตร์ เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดำเนินการนั้นใช้กระบวนการทางวิศวกรรมโดยเริ่มต้นจากปัญหา ผู้เรียนจะต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งมี

การออกแบบชิ้นงานที่ใช้ในการแก้ปัญหา มีการทดสอบและทดลองใช้ชิ้นงาน นั้น ๆ ว่าเป็นความสมบูรณ์และสามารถที่จะแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ โดยชิ้นงานที่ออกแบบนั้นผู้เรียนเป็นผู้คิดและออกแบบด้วยตนเอง เป็นการฝึกให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น การให้เด็กประดิษฐ์กระปุกออมสินจากวัสดุเหลือใช้และให้ตกแต่งระบายสี เป็นต้น

6. การสอนโดยใช้โครงการ (Project Approach) เป็นการเรียนที่มุ่งเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมและกระตุ้นให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งที่เด็กสนใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก และตอบสนองตามความต้องการที่หลากหลายของเด็ก การสอนโดยใช้โครงการจะเน้นกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่เน้นให้เด็กลงมือทำได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสามารถส่งเสริมทักษะการคิดให้กับเด็ก ตัวอย่างโครงการที่สามารถนำมาสอนเด็กปฐมวัย เช่น โครงการไปรษณีย์น้อย โครงการจิตอาสา เป็นต้น

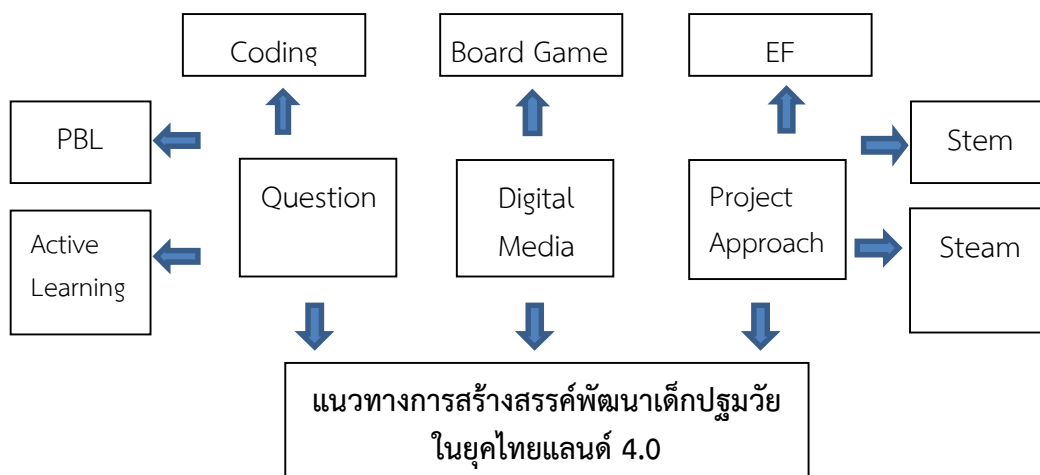
7. การใช้สื่อดิจิทัล (Digital Media) เป็นการนำสื่อที่มีการนำเอาข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง และ วิดีทัศน์ โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยให้ข้อมูลที่เป็นสื่อต่าง ๆ เหล่านั้น มาแปลงสภาพเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาพัฒนาทักษะการคิดเด็กปฐมวัยสามารถทำได้โดยนำเกมที่มีเสียง ภาพเคลื่อนไหวมาให้เด็กเล่นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น เกมทำอาหาร เกมปลูกผักสวนครัว เป็นต้น

8. การสอนโดยใช้คำถาม (Question) เป็นการตั้งคำถามแล้วนำคำถามนั้นมาใช้เพื่อพัฒนาการคิดซึ่งคำถามที่นำมาใช้กับเด็กปฐมวัยจะต้องเป็นคำถามที่ไม่ยากหรือมีความซับซ้อนมากจนเกินไป ทั้งนี้คำถามมีความสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดให้แก่เด็กปฐมวัย และการใช้คำถามจะเกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อครูเลือกใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้

9. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสื่อและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรง ซึ่งหากผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติหรือลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำอาหารแบบง่าย ๆ การให้เด็กได้ทำงานศิลปะ เป็นต้น

10. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักในการตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งปัญหาที่นำมาใช้เป็นฐานหลักในการเรียนรู้ อาจเป็นปัญหาที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนหรือเรื่องราวที่สนใจ โดยฝึกให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาจากการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และมีการวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ (กุลิสรา จิตรขญาวนิช, 2563, น. 95)

สำหรับแนวทางการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพให้เข้าใจง่ายได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

บทสรุป

นโยบาย Thailand 4.0 เป็นโมเดลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่มีเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยประเทศไทยจะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวได้ รัฐบาลจะต้องดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อก้าวเข้าสู่ “การศึกษา 4.0” อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ สถานศึกษาและครูสอน จะต้องนำวิธีการ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และรู้เท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง และเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยบทบาทและหน้าที่ของผู้สอน จะต้องเป็น ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุนพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาบูรณาการ เชิงสร้างสรรค์ เป็นคนที่รู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์ มีศักยภาพพร้อมจะขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยีบนฐานของเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับแนวทางการสร้างสรรค์ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโมเดลไทยแลนด์ 4.0 จำเป็นจะต้องเริ่มตั้งแต่

การพัฒนาผู้เรียนในวัยเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ โดยสถานศึกษาและครูสามารถทำได้หลากหลายวิธีการด้วยกัน เช่น การใช้ Coding, การใช้ Board Game, การพัฒนาทักษะ EF, Stem Education, Steam Education, การสอนโดยใช้ Project Approach, การใช้สื่อดิจิทัล, การใช้คำถาม, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรขญาวนิช. (2563). การจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สศส.
- จันทร์ เทพอวยพร. (2560). รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2559 และประชุมวิชาการเรื่อง “ห้องสมุดดิจิทัลกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0”. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จารุวัจน์ สองเมือง. (2560). กรอบแนวคิดของการวิจัย. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 9(26), 35-47.
- ดิเรก พรสีมา. ครูไทย 4.0. มติชนออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2559 จาก <https://www.matichon.co.th/news/345042>.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 7(2), 14-29.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2560). การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์แจ้งวัฒนะ.
- พชรวรรณ โพธิ์น้อย. (2563). แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อรองรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). สกอ.พัฒนานักศึกษาสู่ Thailand 4.0. อนุสารอุดมศึกษา. 43(462), 11-13.

